

MURABBIYLARNI PEDAGOGIK JIHATLARINI TAKOMILLASHTIRISHDA BUGUNGI KUN MUAMMOLARI

Qambarova Maftuna Nozimjon Qizi

Namangan davlat universiteti Sport faoliyati yo'nalishi

1-bosqich magistratura talabasi +998936700293

Annotatsiya: *So'nggi 5 yil ichida ta'lim sifatini yuksaltirishga qaratilgan ko'plab islohatlar amalga oshirilib kelmogda. Ushbu maqolada yuksak ma'naviyatli avlodni tarbiyalash maktabgacha ta'lim tizimidan boshlanishi, O'zbekiston aholisining 60 foizidan ko'prog'ini yoshlar tashkil qilishini inobatga olsak, Uchinchi Renessans va yoshlar so'zlari o'zaro bog'liqligi haqida so'z boradi.*

Kalit sozlar: *Ma'naviyat, yuksak ma'naviyatli avlod, Uchinchi Renessans, maktabgacha ta'lim, liderlik, sport psixologiyasi, jismoniy sifatlar, pedagogik faoliyat.*

KIRISH

Biz odatda ma'naviyat so'zini ko'p marotaba eshitganmiz. Xo'sh, u aslida nima? Ma'naviyat insonning ruhiy va aqliy olamini ifodalovchi tushuncha hisoblanadi. Shuningdek, birinchi Prezidentimiz Islom Karimovning "Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch" asarida ham ma'naviyat tushunchasiga quyidagicha ta'rif berilgan: "Ma'naviyat – insonni ruhan poklanish, qalban ulg'ayishga chorlaydigan, odamning ichki dunyosi, irodasini baquvvat, iymon-e'tiqodini butun qiladigan, vijdonini uyg'otadigan beqiyos kuch, uning barcha qarashlarining mezonidir". Yurtimizda so'nggi 5 yil ichida ta'lim sifatini oshirish, yuksak ma'naviyatli avlodni tarbiyalashga qaratilgan ko'plab islohatlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, 2017- yil "O'zbekistonda eng obro'li inson muallim!", degan g'oyani amalga oshirishga qattiq bel bog'landi va majburiy mehnatga barham berildi. 2018-yil pedagoglarning mehnatini munosib rag'batlantirish va ularning imijini yaxshilashga qaratilgan muhim qadamlar tashlandi. 2019-yil ta'lim tizimini taraqqiyotning o'ziga xos lokomotiviga aylantirish borasidagi say harakatlar jadal davom ettirildi. Xalq ta'limi sohasiga deyarli 20 trln so'm miqdorida mablag' yo'naltirildi. 2020-yil ta'lim tizimida atmosfera butunlay o'zgardi. Maktablarda erkak o'qituvchilar soni 30 foizga, oliy ma'lumotli pedagoglar soni 22 foizga oshdi. Shuningdek, maktablarning infratuzilmasini yaxshilashga sarflanayotgan mablag'lar hajmi 3 barobarga ortdi. Ta'lim tizimini rivojlantirish uchun ko'plab shart-sharoitlar yaratildi. 2021-2022-yilning o'zida forumlar, yoshlarning bilimini yanada oshirish uchun ko'plab tanlovlar joriy qilindi va g'oliblar munosib taqdirlandi. Bularning barchasi yurtimiz yoshlarini bilimlar dunyosida oldingi o'rinlarda turishini ta'minlash maqsadida amalga oshirildi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODIKASI

Hozirgi kunda ta'lim oldidagi eng muhim masalalardan biri jismoniy madaniyat va sport fanlarini ham jahon andozalariga javob beradigan o'quv adabiyotlari va ilg'or pedagogik texnologiyalardan foydalanib o'qitishdir. "Sport psixologiyasi" fani jismoniy madaniyat va sport mutaxassislarini tayyorlashda, sohaga oid ko'plab muammoli masala va vaziyatlarni to'g'ri hal etishda; talaba, o'quvchilar va sportchilarda ma'naviy hissiyotlarni shakllantirishda alohida ahamiyatga ega.

Shuning uchun bu masalaga chuqur ilmiy-uslubiy va metodologik nuqtayi nazardan yondashishga to'g'ri keladi. Chunki har bir millat taraqqiyotida; xalqning, jamiyatning, davlatning kuch-qudratini ta'minlashda jismoniy madaniyat va sport muhim o'rin tutadi.

Shu bois O'zbekiston Respublikasi birinchi Prezidenti I.A.Karimovning 2002-yil 24-oktabrda respublikamizda jismoniy madaniyat va sportni rivojlantirish maqsadida qabul qilgan "O'zbekiston bolalar sportini rivojlantirish jamg'armasini tuzish to'g'risida"gi Farmoni jismoniy madaniyat o'qituvchilari va murabbiylari oldiga yanada murakkab vazifalarni qo'ydi. Bu ham bo'lsa, o'zbek sportini jahondagi eng taraqqiy etgan mamlakatlar sporti darajasiga ko'tarishdir.

Buning uchun milliy istiqloq g'oyalari talablari asosida sportchilarning ruhiyatini o'zgartirish; ularda faollik, mehnatsevarlik, irodalilik, o'zini tuta bilishlik, mustaqillik, chidamlilik, ephillik, matonatlilik, shuningdek, o'z xatti-harakati uchun javobgarlik hissini o'stirish muhim o'rin tutadi. Bu hayotiy vazifani bajarish uchun sportchilarda o'z faoliyat turlariga oid bilim, malaka va ko'nikmalarni yanada rivojlantirishga mo'ljallangan sport psixologiyasi mexanizmlari ishlab chiqilgan darslik va turli o'quv adabiyotlarining ahamiyati katta. Bu o'rinda shuni ta'kidlash joizki, keyingi yillarda sportchilarni jismoniy va ruhiy jihatdan tayyorlash va chiniqtirishning nazariy, pedagogik va psixologik asoslarini ishlab chiqib, amaliyotga tatbiq etayotgan, "Sport psixologiyasi" fanini rivojlantirishga katta hissa qo'shib kelayotgan olimlarimizning soni yil sayin o'sib bormoqda.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

O'zbekiston davlat jismoniy tarbiya instituti professori, psixologiya fanlari nomzodi Z.G. G apparovva O'zM U psixologiya kafedrasida dotsenti I.M. Mamatovlar 1999 va 2000-yillarda "Sport psixologiyasi kursi" bo'yicha ma'ruza matnlari chop ettirdilar. Bu ma'ruzalar matnlaridan sohaga oid oliy va o'rta maxsus o'quv yurtlarida asosiy adabiyotlar sifatida foydalanib kelinmoqda. Professor G'. Shavqarov rahbarligida SamDU psixologiya kafedrasining mudiri, dotsent Sh. Fayzullayev; dotsentlar — Y. Masharipov, S. Musinov, A. Abduahadov va boshqalar Samarqand shahar kollejlari psixolog vazifasini bajaruvchi shaxslar bilan birgalikda Samarqand shahrida o'tkazilgan "Universiada — 2004" musobaqalarida psixologik xizmat ko'rsatish respublikada birinchi bor tajribadan o'tkazildi. Buning uchun "Universiada — 2004" boshlanmasdan oldin ikki hafta davomida maxsus seminar darslari tashkil etildi. Bu tajriba "Umid nihollari", "Barkamol avlod" musobaqalarida ham tashkil

etilsa va o'tkazilsa maqsadga muvofiq bo'lar edi. Chunki bu tadbirning sport jamoalari va jamoalaridagi psixologik muhit, sportchilar o'rtasidagi o'zaro munosabatlar va boshqa ijtimoiy psixologik jarayonlarga ijobiy ta'sir ko'rsatishi "Universiada — 2004" musobaqalarida yaqqol namoyon bo'ldi. Bu vazifani bajarish uchun ayni vaqtda respublikamizda mavjud ilmiy salohiyat yetarli.

"Sport psixologiyasi" jismoniy mashq va musobaqalar sharoitida sportchi psixologik faoliyati qonuniyatlarining mexanizmini o'rganadigan fandır. Bu fan boshqa psixologiya sohalari bilan chambarchas bog'liqdir. Chunonchi, "Sport psixologiyasi" fani sohasida faoliyat ko'rsatayotgan olimlar umumiy psixologiya, pedagogika, tibbiyot, ijtimoiy psixologiya, jismoniy madaniyat nazariyasi asoslari kabi sohalarda erishilgan nazariy bilimlar va amaliy tajribalarga tayanib ilmiy izlanishlar olib boradilar. Bu fan sportchilarning sportda yuqori natijalarga erishishlari yo'lida xizmat qiladi. Kishilarning sport faoliyati uning boshqa faoliyat turlaridan farq qiladi. Sport faoliyatining asosini jismoniy madaniyat mashg'ulotlari va sport musobaqalari tashkil etadi. Shuning uchun ham "Sport psixologiyasi" fanining asosiy vazifalaridan biri sportchilarni sport musobaqalarida qatnashishga tayyorlashdan iborat.

XULOSA

Bugungi zamonaviy globallashuv sharoitida pedagogik texnologiyani tushunish uchun asosiy yo'li aniq belgilangan maqsadlarga qaratilganlik, ta'lim oluvchi bilan muntazam o'zaro aloqani o'rnatish, pedagogik texnologiyaning falsafiy asosi hisoblangan ta'lim oluvchining xatti-harakati orqali o'qitishdir. O'zaro aloqa pedagogik texnologiya asosini tashkil qilib, o'quv jarayonini to'liq qamrab olishi kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Tojiboyeva D. Maxsus fanlarni o'qitish metodikasi. – T.: Fan va texnologiya, 2018.
2. Tolipov U., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiya. Nazariya va amaliyot. -T.: Fan, 2005.
3. Xodiyev B.Y., Golish L.V. Mustaqil o'quv faoliyatini tashkil etish usul va vositalari (birinchi bosqich talabalariga yordam tariqasida): O'quv-uslubiy qo'llanma – T.: TDIU, 2010.
4. Xodiyev B.Y., Bekmurodov Sh.A., Boltaboyev R.M, Golish L.V. Gimranova B.O. Ilmiy tadqiqotchilik faoliyatiga tayyorgarlik asoslari: O'quv-uslubiy qo'llanma – T.: iqtisodiyot, 2010. 138 bet.
5. Hasanboyev J. Pedagogika. - T.: TDPU. 2011.
6. Hakimova M. Kasb pedagogikasi. -T.: Fan va texnologiya, 2008.